

EDİTÖRDEN

DENETİMSİZ GÜÇ TEKELLEŞMESİNE
HAYIR

Nedim Bülent Damar
Elektrik Mühendisliği Dergisi Yayın Kurulu Üyesi

Dergimizin bu sayısının ana teması; Anayasa değişikliği referandumunu nedeniyle Anayasa-mühendis ilişkisi çerçevesinde Anayasa değişikliği konusunun irdelenmesi olarak belirlendi.

Öncelikle Anayasa değişikliği konusunun Elektrik Mühendisliği Dergisi gibi teknik içerikli bir dergide neden gündem olması gerektiği konusuna bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Anayasa bir ülkenin yurttaşlarının hak ve yükümlülüklerini belirleyen temel yasadır. Bir ülkenin yurttaşları anayasalarında belirtilen temel hükümler çerçevesinde oluşturulan yasa ve yönetmeliklerinde belirtilen kurallara göre yaşamlarını sürdürürler. Yani kısa bir tanımla anayasalar; yurttaşların nasıl bir yaşam sürmelerini en geniş anlamda belirleyen temel yasalardır.

Demokratik bir ülkede eğer ülke yönetim biçimi Cumhuriyet ise o ülkede yaşam biçimini belirleyen ve yurttaşların genel yönetimini sağlayan üç temel erk vardır: Yasama, yürütme ve yargı. Yurttaşlar yasama ve yürütme organlarını seçerler. Yargı ise bağımsız ve tarafsız bir şekilde Anayasada belirlenen kurallara göre yasama ve yürütmenin ortak kararlarıyla veya bazı ülkelerde olduğu gibi yasama-yürütme organ seçimlerinden bağımsız olarak yine yurttaşlar tarafından seçilir. Demokratik anayasalarda bu üç kuvvetin ayrılığı, görevlerinin ayrılığı ile belirlenir. Temel kriter; her birinin denetlenebilir olmasıdır.

Devlet aygıtının uygulamalarının halkın seçmiş olduğu kişiler tarafından yapılan yasalar ve halkın kabul etmiş olduğu Anayasaya uygunluğunun bağımsız ve tarafsız bir yargı eliyle denetlenmesi; demokratik Anayasanın esasını teşkil etmektedir. Yargı kararı kesindir ve uygulamayı kabul veya reddeder. Kabul, işlemin Anayasa ve ona bağlı olarak yapılan yasalara uygun olduğunu; ret ise yapılan uygulamanın Anayasaya uygun olmadığını, yok hükmünde sayılmasını ve uygulamanın iptal edilmesi gerektiğini ifade eder. Burada esas olan o dönem seçilmişlerin tüm yurttaşlar tarafından onaylanmış olan Anayasaya uygun davranıp davranmadığını denetlemektir. Yani seçilmişlerin “Anayasayı da, beni de yurttaşlar seçti. Dolayısı ile ben her istediğimi halk adına yaparım” diyemeleri için bağımsız yargı gerekmektedir.

Yasama organı da ayrıca yaptığı yasanın yürütme tarafından doğru olarak ve o yasanın yapılma esasına uygun olarak uygulanıp uygulanmadığını denetler.

Halkoymasına sunulan yeni Anayasa paketinde TBMM'nin denetleme yetkisini belirleyen 87. Madde'den “Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek, Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek” bölümü çıkartılarak, TBMM'nin denetleme yetkisi tamamen ortadan kaldırılmıştır. Madde 98'de yapılan değişiklikle de “Meclis araştırması belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir” denilmiş ve böylece TBMM yalnızca yürütme tarafından yapılan faaliyetler ile ilgili bilgi alan bir kurum durumuna sokulmuştur.

Kamu adına denetimi esas olarak yapan yargı organıdır. Bu Anayasa paketi ile en üst yargı organı olan Anayasa Mahkemesi'nin toplam 15 üyesinden 12'sinin yürütmenin başı konumundaki Cumhurbaşkanı tarafından seçimi; Anayasa Mahkemesi'nin büyük oranda yürütmeye bağlanması, bağımsız ve tarafsız olamaması sonucunu doğurmaktadır. Böylece denetimsiz bir yürütme organı ortaya çıkmaktadır.

Yürütme organının denetlenemez olduğu toplumların demokratik bir toplum oldukları söylenemez. Eksik de olsa bağımsız bir yargının olmaması, toplumları; önlerini göremez, yarınlarından emin olamaz, her zaman yürütmenin gerekçesi bile açıklanmayan keyfi bir kararıyla tüm yaşamı değiştirebilecek etkisiz bir yapı haline getirir. Yürütmenin iyi niyetli olması veya olmaması bu durumu değiştirmez, çünkü denetimsiz gücün sapkınlık doğurmadığı bir toplum bugüne kadar görülmemiştir ve denetimsiz bir yürütmenin olduğu bir toplum, modern bir toplum olamaz. Bugün dünyada mazlum halkların büyük bölümü denetleyemedikleri yöneticiler tarafından zulüm altında yaşamaktadırlar. Dünyanın birçok ülkesindeki özgürlük ve demokrasi mücadelelerinin hedefinde denetime izin vermeyen egemen yöneticiler vardır.

Ülkemiz Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne geçen yüz yıla yakın zamanda eksikleri çok olmakla birlikte yurttaşlık hakları olduğu bilincine ulaşmaya başlayan bir toplum olma yolunda ilerlemektedir. Egemen yöneticilerin uygulamalarına karşı kendilerini savunabilecekleri bağımsız ve tarafsız bir yargının olabileceğini; yoldan çıkmış yöneticileri yola getirebilecek bir Anayasa Mahkemesi'nin varlığının toplum için ne derece önemli bir güvence olduğunu bilmektedir. Toplumun bu bilince tam olarak ulaşmasının, kendi düşündüklerini halkın düşüncesi olarak sunan egemen yöneticilerin işine gelmeyeceği açıktır. Bu nedenle bu Anayasa

Mühendisler olarak, başkalarını etkileyecek tüm işlemlerimizi bilimin ve tekniğin gereklerini yerine getirerek yapmak zorundayız. Pratik hayatta bu kimi zaman bir şartname, kimi zaman bir deneyimli kişi, kimi zaman da bir kabul heyeti olmaktadır. Ama her zaman bir denetleyenimiz vardır. Bu Anayasa paketinde ise denetimsiz bir yönetim yaratılmaya çalışılmaktadır.

paketi ile denetimsiz bir yönetim ve kendileri için dikensiz gül bahçesi yaratmaya çalışmaktadırlar.

Türkiye toplumu bu düşünceye “Evet” dememeli ve Anayasa değişikliğine “Hayır” diyerek çağdaş bir toplum olma yolunda gelmiş olduğu noktanın gerisine düşmemelidir.

Yukarıda basitçe anlattıklarımız mühendislerin yapmış olduğu bir işlemin hayata geçirilebilmesi için yapılanlara ne kadar çok benzediğini gözlemlediğinizi sanıyorum. Bizler de mesleğimizi bilimin ve teknolojinin denetiminde yapmakla yükümlü olan bireyleriz. Kendimiz olarak ancak deney yapabiliriz; ama başkalarını etkileyecek tüm işlemlerimizi bilimin ve teknolojinin gereklerini yerine getirerek yapmak zorundayız. Pratik hayatta bu kimi zaman bir şartname, kimi zaman bir deneyimli kişi, kimi zaman da bir kabul heyeti olmaktadır. Ama her zaman bir denetleyenimiz vardır. Hazırlayanın, yapanın, kabul edenin aynı kişiden talimat alan bir kuruluş olması durumunda ortaya çıkacak işlemin ne gibi sonuçlar vereceği; olabilecek yanlışlıklardan kime hesap sorulacağı; yapılan yanlış ise ve öngörülen işlevi yerine getirmese bu iş için yapılan harcamaların ne olacağı belirgin olmaktan çıkar ve en üst yetkili ne derse o olur. Bu ise basit tanımı ile israftır. Eğer yapılan iş kamuya ait ise halkın parasının israfıdır.

Belki de bu paket ile istenen böyle bir toplum yaratmaktır, ama bilim ve teknoloji ile donatılmış biz mühendisler için böyle bir uygulama biçimi kabul edilemez.

Eğer bu anayasa paketi halkoylamasında kabul edilirse;

- 1- TBMM'nin yasama ile ilgili tüm yetkileri Cumhurbaşkanınca kullanılabilir,
- 2- TBMM'nin denetleme yetkisi olmayacak,
- 3- Cumhurbaşkanı, olağanüstü hal de dahil olmak üzere her türlü yasama yetkisini kanun hükmünde kararnamele kullanabilecek,
- 4- Cumhurbaşkanı herhangi bir denetime ve onaya gerek duymadan Cumhurbaşkanı yardımcılarını da dahil olmak üzere tüm bakan ve üst düzey yöneticileri atayabilecek, tüm yürütme işlemlerini yapabilecek; yani yürütmenin tamamı kendisine bağlı olacak,
- 5- Anayasa Mahkemesi'nin 15 üyesinden 12'sini doğrudan Cumhurbaşkanı seçecek,
- 6- Yargının üst kuruluşu olan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun çoğunluk üyeleri Cumhurbaşkanı tarafından seçilecektir.

Yani tüm yürütme, yasama ve yargı organları; Cumhurbaşkanı tarafından atanan kişilerin hakim olduğu kuruluşlar olacaktır. Seçimle gelecek olan TBMM istenirse istişari mahiyette kullanılabilir gibi, hiçbir işlem yapmaması da ülkenin Cumhurbaşkanı'nca yönetilmesine bir engel teşkil etmeyecektir. Doğaldır ki bu koşullarda bu kuruluşlar da herhangi bir kuralı dikkate almaksızın yürütmenin direktifleri ile hareket edeceklerdir. Aksi halde yerlerine yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanı tarafından istediği şekilde hareket edecek kişiler atanacaktır.

Yani eğer bu Anayasa değişikliği kabul edilirse ülkenin her türlü yönetim faaliyeti tekleştirilmiş olacaktır.

Böyle bir durumda geniş toplum kesimlerinin çıkarlarının korunamayacağı açıktır. Bir egemenin düşünce ve görüşlerine göre hareket eden devlet aygıtından toplumun tüm kesimlerinin isteklerine uygun davranmasını beklemek olanaksızdır. Bugün olduğu gibi toplumun çok önemli bir bölümünün rahatsızlık duyduğu sorunlar artarak devam

edecektir. Yurttaş ancak 5 yılda bir seçim zamanında oy kullandığında görüşünü ifade edebilecektir. Eğer egemeni değiştirmeyi gerekli görürse, tüm devlet aygıtını da değiştirmesi gerekecektir. Böyle bir yönetim sisteminin topluma çok büyük bedellere mal olacağı açıktır.

Oylamaya sunulan Anayasa paketine “Evet” denilmesi halinde; toplum denetlenemez bir egemenin eline bırakılacak ve toplumun tüm faaliyetleri egemen ve ortaklarının insafına terkedilecektir. Demokrasi ile yönetilen tüm toplumlarda; pakette onaya sunulan maddelerin aksine, seçilenlerin serbestçe seçilebilmesi, ancak yapacaklarının yine mevcut bir Anayasa ve yasalar ile denleneceği sistemler kurulmuştur.

“Ben seçildim, halk tarafından yetkilendirildim; gelecek seçime kadar istediğimi yaparım. Halk beğenmez ise bir daha seçmez” anlayışı demokrasi değil otokrasi getirecek bir sistemdir. Bu anlayış; yaptığı yanlışların suç teşkil etmemesi ve bir sonraki seçimlerde tekrar tekrar seçilebilmek için egemenlerin her türlü erki kullanabileceği ve istediği yasayı çıkarabileceği gücü elinde tutması sonucunu doğurabilecektir.

Unutulmamalıdır ki modern toplumlar seçilmişlerin iyi niyeti ile değil, iyi niyetle toplum yararına yapılmış yasalarla yönetilirler ve denetimin olmadığı her yerde mutlaka kötü niyet filizlenir.

Yeni anayasa paketi yukarıda anlatılmaya çalışılan tekleştirmeyi getireceği güçler ayrılığı ilkesinin tam tersi olarak tüm toplumsal gücün bir egemenin elinde toplanmasını sağlayacağı için, Türkiye'nin hedef aldığı demokrasi ilkelerini derinden yaralayacak sonuçlara yol açabilecektir. Bu nedenle tüm EMO üyeleri açısından hayati öneme sahiptir ve üzerinde önemle durulmalı, incelenmeli, tartışılmalı ve onaylanmamalıdır.

EMO; tüm mesleki birikimini toplum yararına kullanmak amacı ile hareket eden ve demokrasi ilkelerine yürekten bağlı bir meslek kuruluşu olarak, üyelerini ve örgütsel varlığını derinden etkileyecek bu denli önemli bir konuda teknik dışı bir dergi yayımlayarak; Oda üyelerini referandumda verecekleri karardan önce konularında uzman kişilerin ve kuruluşların görüşlerinden haberdar etmek ve bu konuda bilgilendirerek toplumsal görevini yerine getirmeyi amaçlamaktadır.

Çabalarımıza yardımcı olarak bu sayıda anayasa değişikliği teklifini çeşitli açılardan inceleyerek kıymetli görüşlerini bizlere ulaştıran yazarlarımıza minnetlerimizle teşekkür ederiz. ■

Seçilmişlerin “Anayasayı da, beni de yurttaşlar seçti. Dolayısı ile ben her istediğimi halk adına yaparım” diyememeleri için bağımsız yargı gerekmektedir.

